

nici; oni, ki poučujejo slovenščino na nemških šolah in vsi profesorji goriške gimnazije in goriškega učiteljskega. Le tisti državni učitelji, ki so bili prideljeni v službovanje na Ciril-Methodove šole, niso dobili nobene plače! Zakaj ne, tega nihče ne ve, ali tega vsaj nihče ne pove.

Mi se pa ne motimo, ako trdimo, da se tudi v tem primeru kaže italijansko-nemška zveza proti Jugoslaviji!

Od druge strani smo prejeli poročilo: Italijanski gubernatorat v Trstu je ustavil plače državnim učiteljem na Ciril-Methodovih šolah. Državno učiteljstvo vseh šol je na poziv začetkom novembra podalo prošnje, da ostane na svojih službenih mestih. Prošnje še niso rešene. Dne 27. pr. m. je gubernatorat začel izplačevati vsem bivšim državnim profesorjem in učiteljem plače za december, samo učiteljem in učiteljicam na šolah C. M. družbe je plačilo ustavljeno, in sicer brez navedbe vzroka. Prizadeti je 18 oseb. Tako delajo Italijani s slovenskim učiteljstvom oni trenotek, ko obljublajo po lepah Slovencem vse polno šol v slovenskem jeziku!

Pomagajmo Srbom!

Krasni uvodnik v 29. številu. »Učiteljskega Tovariša« me je napotil k premišljevanju, bi li zares ne bilo mogoče pomagati našim osvoboditeljem na polju, kjer nujno potrebujejo pomoči? Večina srbskih učiteljev je izkravavala za »krst častni i svobodu zlatu«. Slava tem pionirjem prosvete in svobode! Ali srbska deca — mnoga brez roditeljev — željno pričakuje učiteljev in narod dobrih svetovalcev. Sicer je tudi vojna vsekala slovenskemu učiteljstvu globokih ran, vendar bi ne stali tako jako na slabem, ako bi prejšnji sistem ne odganjal tako sistematično mladino izpred vrat učiteljskih. O, ta sistem! Kako rad bi zopet prišel do veljave in kako licemersko in »demokratsko« zavija oči! Pa ne pojde! Slovensko učiteljstvo stoji na straži z odprtimi očmi. Proti volji raznih koristolovcev in njih rednikov je napačil novi čas, in ako mu ti še tako po derviškemu ploskajo, mi poznamo svoje Papenhajnovce in njih nakane in kličejo: »Roke proč!«

Torej kako pomagamo? Res nam primanjkuje učiteljev; ali bi si jih pa ne mogli v kratkem času vzgojiti?

Vsi poznate krasno srednješolsko mladino, ki prekipeva domovinske ljubezni in ki navdušeno poklanja darove na žrtvenik domovine. Zatecimo se k njej in vprašajmo jo: »Hočeš li vzgajati zarod svojih osvoboditeljev?« Stavim vse, kar je mojega, da se bo jela trumoma oglašati. In sedaj pa k stvari!

Na nasvet naše Zaveze pozovi naša vladna — ako podrejena ne bi mogla, pa nadrejena! — slovenske gimnazije in realke zadnjih dveh razredov in pa učiteljske kandidate z vojnozrelostnim izpitom k priglasu v učiteljske tečaje, ki se odpre s 1. februarjem t. l. na sedežu slovenskih učiteljskih, ter jim obljubi po povoljno dovršenem tečaju nastavitve po činu državnih uradnikov, kakor je sedaj že sklenjeno.

Priglašenci bi se nasprotno morali zavezati, da vzdržijo vsaj 6 let na onem mestu, kamor jih pošlje učna uprava. Tečaj bi se vršil od 1. februarja do 1. septembra. Poučevali bi po 6 ur na dan, oziroma 36 ur na teden. Predavali bi nastopne predmete: Pedagogika (dušeslovje, vzgojeslovje, logika, ukoslovje in zgodovina pedagogike) po 8 ur, srbohrvaščina 5 ur, jugoslovanska zgodovina 2 uri, higijena 1 ur, specialna metodika elementarnega razreda 2 uri, specialna metodika učnega jezika 2 uri, hospitiranje, nastopi in konference 6 ur, teorija petja, letodika in zborovo petje, zlasti slovenskih narodnih 2 uri, metodika zemljepisnega in prirodnoznanstvenega pouka 3 ure in goslanje 3 ure na teden. Tudi pouk v goslanju sem nastavil, ker se gojenci v približno 90. urah že toliko nauče, da morejo svirati po notah naše lepe narodne pesmi, ki jih ponosimo med brate Srbe! Vsak gojenec bi se moral nadalje udeleževati sokolske telovadbe ter po možnosti prebiti vaditeljski izpit. Učiteljska organizacija na sedežu tečaja bi morala gojiti s temi gojenci najožje stike ter jih vsaj mesečno enkrat povabiti na prijateljske sestanke. Stroške teh nosi organizacija.

Stroške za tečaje, učila in preskrbo gojencev trpi Narodna vlada, ki se ji bodo ti izdatki svojčas z obrestmi vračevali, saj je narodna prosveta temelj narodni blaginji. Ker imamo po naših mestih več popolnoma ali deloma praznih internatov (Studentenheim, bogoslovnice itd.), bi se mogoče te dalo uporabiti v ta namen. Perpričan sem, da bodo lastniki drage volje

ustregli, saj gre za narodov blagor! Ampak stvari se je treba nemudoma oprijeti! Da bodo profesorji in gojenci storili svojo dolžnost, o tem sem popolnoma uverjen.

Torej bratom ob Moravi in Vardarju — hitro na pomoč! Ž — v.

Aspiracije Italije na Trst in zapadno jugoslovansko ozemlje.

(Dodatek k etnografskemu zemljevidu Trsta, istrskega in soškega ozemlja — po uradnem ljudskem štetju.)

Ako si Italija prisvoji jugoslovansko ozemlje pod demarkacijsko črto, je s tem vsajena kal bodočim sporom in sovražnostim med Jugoslavijo in Italijo. Prilastitev tega ozemlja se ne da opravičiti niti zgodovinsko, ne gospodarsko z ozirom na nacionalno razmerje posesti zemlje in še manj etnografsko.

Na zasedenem ozemlju pod demarkacijsko črto prebivajo na nekdanji avstrijski Koroški Jugoslovani, na nekdanji avstrijski Kranjski izključno Jugoslovani, in sicer: v sodnih okrajih Idrija 16.757 Jugoslovanov in 5 Italijanov, Logatec 7293 Jugoslovanov in 4 Italijani, Postojna 13.333 Jugoslovanov in nič Italijanov, Vipava 12.335 Jugoslovanov in 1 Italijan, Ilirska Bistrica 11.856 Jugoslovanov in 2 Italijani, Senožeče 5254 Jugoslovanov in 3 Italijani. (NB.: Za cerkniški sodni okraj je računati le polovico!) V Trstu z okolico imajo Italijani le v 10 okrajih večino, katerih ozemlje znaša 1255 ha, medtem ko imajo Jugoslovani v 20 okrajih večino, in znaša ozemlje teh okrajev 8310 ha, zaledje nad deželno mejo je pa izključno jugoslovansko; na bivši avstrijski Goriški žive Italijani le v 4 sodnih okrajih, in se da narodna meja natančno določiti, ker žive Italijani tudi v teh okrajih kompaktno skupaj in Jugoslovani zase. Ozemlja z italijansko večino je na bivši avstrijski Goriški 56.166 ha, medtem ko znaša ozemlje z jugoslovansko večino 239.034 hektarjev zemlje. Poudarjati je treba še enkrat, da se da tu narodnostna meja natančno ločiti, ker ne živita obe narodnosti nikjer mešano, temveč tudi v skupnih sodnih okrajih kompaktno vsaka zase. Istra je v ogromni večini jugoslovanska, po posestnem stanju ozemlja pa še celo, ker so Italijani povečini kompaktno naseljeni le v obmorskih mestih in znaša ozemlje z italijansko večino v Istri 70.328 ha, medtem ko znaša ozemlje z jugoslovansko večino 338.956 ha zemlje. Po ozemlju se da tudi presoditi, katero narodno pleme je v deželi avtohtono.

Proglasitev Trsta kot italijansko mesto je nenaravna, ker ni niti mesto z okolico italijansko in nima italijanskega zaledja; priklopitev jugoslovanskega zaledja k Trstu s 497.069 tam živečimi Jugoslovani zaradi 118.053 v Trstu živečih Italijanov pod savejski križ je pa nasilna in krivična.

Pogled na etnografski zemljevid in natančni statistični podatki nam odkrijejo pravo sliko tega ozemlja, ki pa ni italijansko, temveč jugoslovansko. Če so smatrali te kraje za italijanske, so temu krive le napačne in tendenciozne informacije, razširjene v vnanjem svetu.

Podlaga statistiki in etnografskemu zemljevidu je za Trst, sodne okraje, mesto Gorico in Rovinj ljudsko štetje leta 1900, publicirano 1.1906, ker »občinski leksikon« o ljudskem štetju iz l. 1910 zaradi nastale vojne ni izšel. Vendar ako bi navajali statistiko iz l. 1910 tudi pri občinah, bi bila ta Jugoslovonom v prilog in ugodnejša.

Vkljub temu, da se je ljudsko štetje v Avstriji vršilo Slovanom vedno krivično, ker se je vršilo pod vplivom slovanofobskih uradnih oseb v smislu protislovanškega kurza v Avstriji ter so falsificirali statistične podatke v prilog nemške in drugih neslovenskih narodnosti, se ne da prikriti jugoslovanske večine v Primorju.

Najbolj drastičen primer za to je ljudsko štetje v Trstu l. 1910, pri katerem je bilo naštetu najprej le 37.403 Jugoslovanov in 141.509 Italijanov. Zaradi preočitne krivice in pa na oster protest in pritisk od jugoslovanske strani je bila izsiljena uradna revizija tega ljudskega štetja v dveh mestnih okrajih, pri katerem je bilo potem naštetih 58.262 Jugoslovanov in 118.035 Italijanov. Falsifikacija je torej dokazana in jasna! Natančna in nepristrano izvedena revizija ljudskega štetja v drugih mestih v Istri in na Goriškem bi govorila le Jugoslovonom v prilog.

Pozabiti ne smemo, da je ves pritisk označen že v tem, da niso zapisovali materinskega jezika ali narodnosti, temveč »občevalni jezik«. In kot »občevalni jezik« se je izvajal najhujši pritisk na uradništvo in odvisne uslužbence slovenske narodnosti, ki ni smelo v uradih občevati in posloovati v slovenskem jeziku in so vpisovali kot občevalni jezik nemški, italijanski in druge neslovenske jezike.

Vkljub temu govore statistični podatki Trsta, Istre, Goriške in po Italiji zasedenega ozemlja Jugoslovonom v prilog, in je razvidno iz etnografskega zemljevida, da je to ozemlje jugoslovansko.

Na podlagi teh podatkov in po Wilsonovem načelu samoodločbe in jezikovne ravnopravnosti narodov ne morejo na zasedenem ozemlju prebivajoči Jugoslovani priznati strateških mej, ki si jih hoče postaviti Italija na podlago demarkacijske črte. Na podlagi iz vojne prodrlih načel in demokratskega in socialnega javnega mnenja so vsake stratežne meje neopravičene in jih imajo nadomeščati etnografske meje. Najmanj pa odgovarja demarkacijska črta načelu osvoboditve zaslužnih narodov, ker razkosuje in usužnjuje znaten del jugoslovanskega naroda in usužnjuje jugoslovansko ozemlje. Ta meja pa ne odgovarja niti stratežni upravičenosti zasedenih točk.

Italija, ki je bila v tej vojni sprejeta v krog borilcev za svobodo in ravnopravnost zatiranih narodov, bi morala v tem trenutku dati svobodo v njej živečim beneškim Jugoslovonom in jih priklopiti njih etnografski celoti Jugoslaviji, ker jih je priklopila k sebi še v času, ko so imeli še imperialistična načela in nazori svojo veljavo.

Jugozapadno obmejno ozemlje mora obsegati sledeči teritorij in mejo: jugoslovanski del bivše avstrijske Koroške z dosedanjo državno mejo Italije, kompaktno naseljeni jugoslovanski okraji beneške Slovenije, kjer še prebivajo slovenski Rezijani, Tarčenci, Šempeterčani, Idriječani, Čedadni in Gorjani; soško ozemlje bivše avstrijske Goriške s sledečimi okraji, občinami in vasi: Celotni sodni okraji: Kanal, Ajdovščina, Komen, Sežana, Bovec, Kobarid, Cerklno, Tolmin in Gorica brez ozemlja samostojne občine Ločnik v tem okraju. V sodnem okraju Kormin tvorijo obmejno ozemlje celotne občine Biljana, Kožbana, Medana s pripadajočimi vasi in vaško ozemlje Neblo, v sodnem okraju Tržič celotne občine Devin in Doberdob s pripadajočimi vasi. Vse pripadajoče vasi imenovanih občin so jugoslovanske, kar je razvidno iz občinskega leksikona. Našteto ozemlje bivše Goriške z jugoslovansko večino znaša 238.034 ha in na njem prebiva 167.679 jugoslovanov (91%) ter 16.248 Italijanov (9%); ozemlje z italijansko večino znaša 56.166 ha in na njem prebiva 74.181 (98%) Italijanov ter 1.303 (2%) Jugoslovanov.

Podrobna statistika je razvidna iz naslednjih podatkov:

Jugoslovanski kraji in občine na Goriškem v italijanskih sodnih okrajih (Kormin, Gradišče, Tržič) z nadpolovično jugoslovansko večino:

	Jugoslovanov	Italijanov	ha
Biljana (občina)	1.262 (100%)	—	959
Neblo (vas)	386 (84%)	74 (16%)	321
Kožbana (občina)	1.194 (98%)	23 (2%)	2.077
Medana (občina)	967 (100%)	—	682
Boschini (vas)	25 (100%)	—	96
Peteano (vas)	26 (50%)	26 (50%)	262
Devin (občina)	833 (91%)	81 (9%)	1.776
Doberdob (občina)	664 (100%)	2	1.049

Sodni okraji na Goriškem z nad 90% jugoslovansko večino.

(Italijanski kraji so iz okrajev odšteti.)

Sod. okr.	Jugoslovanov	Italijanov	ha
Gorica*)	41.332 (98%)	517 (2%)	39.111
Kanal	13.940 (100%)	22	21.169
Ajdovščina	14.691 (100%)	9	16.877
Komen	14.042 (98%)	250 (2%)	21.612
Sežana	29.556 (99%)	343 (1%)	25.584
Bovec	5.529 (100%)	8	36.353
Kobarid	9.064 (100%)	—	20.285
Cerklno	8.132 (100%)	—	15.972
Tolmin	15.168 (100%)	21	31.498
	151.454 (99%)	1.170 (1%)	229.461

Gorica mesto 1910. leta 10.868 (42%) 14.872 (58%) 2.351

Ozemlje z jugoslovansko večino na Goriškem 167.679 (91%) 16.248 (9%) 238.034

*) Mesto je posebe računano in italijanska občina Ločnik odšteta.

Italijanski kraji v jugoslovanskih sodnih okrajih na Goriškem.

	Jugoslovani	Italijani	ha
Ločnik (sam. obč.)	98 (4%)	2.217 (96%)	1.236
	98 (4%)	2.217 (96%)	1.236

Sodni okraji na Goriškem s kompaktno živečo italijansko večino.

(Slovenski kraji so iz okrajev odšteti.)

Sod. okr.	Jugoslovani	Italijani	ha
Kormin	746 (5%)	13.441 (95%)	7.708
Gradišče	252 (2%)	12.699 (98%)	6.690
Tržič	158 (1%)	17.845 (99%)	9.554
Červinjan	49	27.979 (100%)	30.978
	1.205 (2%)	71.964 (98%)	54.930

Ozemlje z italijansko večino na Goriškem 1.303 (2%) 74.181 (98%) 56.166 (Konec prihodnj.)

Učitelji-častniki.

Prošnje glede trimesečne odpravnine so rešene. Vsak dobi odpravnino, 1 par črvljev (45 K) in 5 metrov blaga za zim-

sko perilo (à 9 K). Opozarjam vse tovariše, naj nemudoma vložijo prošnje na poverjeništvu za narodno brambo. Ko je prošnja rešena — dobi jo na dom — gre z njo k likvidaturi, tam mu nakažejo denar, izplačano pa dobi v Cigaletovi ulici št. 2 pri vojni blagajni. Črevlje in blago dobi z nakaznico, ki je priložena rešeni prošnji, v belgijski vojašnici XV. objekt. — Oni tovariši, ki so vložili prošnje 12. decembra, jih lahko dvignejo v pisarni »Učiteljske tiskarne«. Drugi, ki so jih že vložili, a pozneje, naj podrežajo pri poverjeništvu in jih dobijo na dom. Toliko na razna pismena vprašanja, ki jih dobivam neprestano od tovarišev. Fran Erjavec.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz naše Zaveze.

Bratje nas pozdravljajo!

Vodstvo Zaveze je prejelo to-le brzojavko:

Podgorica, 29. decembra: Ljubljana je davna nosilka javnosti oživotvorjene Jugoslavije. Slovensko učiteljstvo je zavestno izvajalo idejo Stanka Vraza, ki se je sedaj v polnem sijaju javila na obzorju jugoslovanske očetnjave. Naj jugoslovansko učiteljstvo še dalje zajedniško deluje, v ustvarjanju najširših demokratskih in kulturnih moči našega troimenskega naroda! — Poverjeniki učiteljstva okrožja podgoriškega: Jovan Pesič, Mico Vukčević, Filip Pavičević, Jovan Cetković, Vasilije Drakić, Dušan Ivović, Andrija Dragović, Dimitrije Gruić.

Ko izrekam bratom srbskim tovarišem srčno in iskreno zahvalo za navdušeni pozdrav, obveščam o njem z radostnim srcem vse Zavezino članstvo tem potom!

L. Jelenc, predsednik.

Vrnite pole za kataster!

Vsa šolska vodstva, ki tega še niso storila, nujno pozivljamo, naj nemudoma vrnejo izpolnjene pole za kataster šolstva in učiteljstva! Dela ne moremo dovršiti, ker še sedaj nimamo vseh pol. Mudi se — storite takoj svojo dolžnost!

Vodstvo Zaveze.

Pošljite seznamke članov za l. 1919!

Upravništva Zaveznih listov sestavljajo nove naslove, zato nujno prosimo vsa okr. učit. društva, naj nemudoma pošljejo seznamke svojih članov za leto 1919! Prosimo tudi za naslove naročnikov, ki so jih posamezniki pridobili našim listom. Upravništva ne morejo točno poslovati, dokler nimajo teh seznamkov.

Vodstvo Zaveze.

Slovenska Šolska Matica.

Slovenska Šolska Matica je imela dne 27. grudnia 1918 ob 2. urah svoj občni zbor v dvorani ljubljanskega magistrata. Občni predsednik S. Š. M., gosp. Schreiner. Zborovanja se bodo od oktobra 50 članov. Predsednik vse navzoče z iskrenimi besedami noma višjega šolskega sveta.

Poljanca, učiteljskega ravnatelja A. Doklerja, licejskega ravnatelja I. Mačherja, predsednika naše Zaveze L. Jelenc, podpredsednika Slovske Zveze Fabina in zastopnika Goriške lg. Križmana, nadučitelja iz Dornberga. Dalje se spominja umrlih članov in zaslužnih šolnikov: prof. L. Lavtarja, bivšega ravnatelja J. Glowackega, dvornik svetnikov F. Levca in F. Hubada; opiše njih zasluge za društvo in za šolstvo sploh ter omenja končno tudi one tovariše, ki so dali svoje življenje v zadnjem velikem bojnem metežu, ki jim bo postaviti v društvenih publikacijah trajne spomenike. Nadalje poroča namesto odsotnega tajnika o društvenem delovanju. V zadnjih 6 letih je moglo društvo samo trikrat izdati svoje običajne publikacije. Kriva je bila temu vse moreča vojna. Za letošnje leto obljubuje poročilo Bežkovo »Ukoslovje« vsaj v toliko, kolikor ga ima društvo dosedaj v rokopisu na razpolago, in društveni »Letopis«. Zatem očrta obširno prihodnje društveno delovanje zlasti z ozirom na izdajanje najbolj potrebnih šolskih knjig, na prirejevanje učiteljskih in nadaljevalnih tečajev, tako izobraževalnega skupnega potovanja i. dr. V to svrhu vabi vse učiteljstvo in tudi drugo razumnštvo k pristopu in skupnemu delu.

Na to poročila društveni blagajnik J. Dimnik o denarnem stanju v zadnjih štirih upravnih dobah. V 15. upravni dobi od 1. prosinca do 31. grudnia 1915 je bilo

dohodkov	K 20.348:96
troškov	» 18.448:79
prebitka	K 1.900:17